

EKONOMİ POLİTİK

Emek Cephesinden Küresel Krize Bakış

Erinç Yeldan, 29 Nisan 2009

Bağımsız Sosyal Bilimciler grubunun 2009 yılı Raporu "*Türkiye'de ve Dünya'da Ekonomik Bunalım, 2008-2009*" başlığıyla **Yordam Kitap** tarafından yayımlandı. Kitap, 2008 öncesi ve sonrasını emek cephesi açısından ayrıntılı bir şekilde tahlil ediyor. Dokuz alt bölümden oluşan toplam 215 sayfalık metin yakın zaman önce yitirdiğimiz değerli akademisyen ve sosyal bilimci **Prof. Dr. Türkel Minibaş**'a ithaf edilmiş. Sayfaları hızla çevirirken Türkel hoca'nın güleç, aydın yüzü bütün umutlarıyla okuyucuyu kucaklayıveriyor.

***

BSB Raporu'nun beşinci bölümü "*IMF nerede kaldı? Geç kalıyoruz*" şantajıyla sürdürülen, sermaye yanlısı neoliberal politikaların kuramsal düzeyde ayrıntılı bir çözümlemesine ayrılmış: Kısaca alıntı yapıyorum:

"Dillerde hâlâ aynı terane: "2001 sonrasının reformları ekonomiyi sağlığa kavuşturdu. Türkiye küresel krizi bu sayede hafif atlattıyor/atlatacak". Bu masallar sürdürüldükçe, çok iyi bilinen bazı doğruları tekrarlamak gerekiyor: Makroekonomik politikalarda IMF'ye tam teslimiyet; emek-karşıtı kurumsal düzenlemeleri kesintisiz sürdürerek sermayenin genel çıkarlarını pekiştirmek; bu çerçevenin imkân verdiği her durumda iç ve dış İslâmi sermaye gruplarını özel olarak gözetmek...

AKP'li yıllarda ekonominin yönetimine damgasını vuran ana öğeler bunlardı. Bu yaklaşımın zorunlu sonucu, ekonominin genişleme-durgunlaşma-daralma yönelişlerinin büyük ölçüde dış kaynak hareketlerine teslim edilmesi oldu. Dünya ekonomisinin yükselmekte olduğu 2003-2007 yıllarında bu yöneliş genişleme doğrultusunda gerçekleşti. 2001 krizinin sosyal yansımalarının dip noktasını izleyen bu beş yıl boyunca ekonomiye 186 milyar dolarlık yabancı kökenli sermaye girdi ve AKP çok olumlu uluslararası ortamın nimetlerinden yararlandı. Neoliberal söylemin ayartısına kapılanlar, bu beş yıllık görüntüyü sürekli bir hal olarak algıladılar ve küreselleşmenin nimetlerini alkışladılar.

Bağımsız Sosyal Bilimciler'in çeşitli çalışmalarında ise dünya ekonomisinin çok ciddi çelişkileri ağırlaştırarak genişlemekte olduğu ve bu konjonktürün yumuşak ya da sert inişlerle son bulmasının kaçınılmazlığı vurgulandı. Böyle bir dönemece gelindiğinde, dış açık ve dış borç göstergelerinin yüksekliği ve bozukluğu nedeniyle Türkiye ekonomisinin çok kırılgan bir konumda bulunacağına işaret edildi. Bu kırılgan konuma sürüklenmenin, uluslararası finans kapitalin ve IMF'nin belirleyici katkılarıyla gerçekleştiği de sürekli hatırlatıldı. Dünya ekonomisinin iniş konjonktüründe Türkiye'nin kırılgan konumunun iki kanaldan güçlükler yaratacağı ortadaydı: (1) Sermaye girişlerinin durgunlaşması veya tersine dönüşmesi ekonomiyi doğrudan doğruya daralmaya sürükleyecekti. (2) Yüksek dış borç servisinin karşılanmasında dış açığın finansman gereksinimlerini devre dışı bırakabilmek için uluslararası sermaye ve IMF, siyasi iktidarı daraltıcı makroekonomik politikalara zorlayacaktı.

Metropol ekonomilerinde patlak veren finansal krizin çevreye yayılması ortamına (2008 Eylül'üne) Türkiye 300 milyar dolar eşiğine ulaşmış dış borç stoku ve (yıllık) 50 milyar dolarlık cari işlem açığıyla yakalandı. Bu göstergelerin düzeyi, oranı, son yıllardaki artış temposu ve niteliği ekonomiyi "kırılğan" yapan tüm ölçütleri fazlasıyla içermekteydi. (sf. 105-107).

***

BSB'nin 2009 Raporu'nda vurgulanan bir diğer nokta ise solun, daha doğrusu işçi sınıfının örgütlülüğü ve sosyalizmi kurma iştiağı ve enerjisidir: Raporun 83. Sayfasından okuyalım: *"Bu alanda umut verici birçok gelişme olmasına rağmen, bugün için dünya genelinde, özellikle büyük kapitalist ülkelerde kapitalizmi aşacak bir örgütlülük potansiyeli maalesef gözükmemektedir. Bununla birlikte, küreselleşme ve onun ideolojik ve kültürel ifadesi olan post-modernizmden, sivil toplumculuğa, liberal akımlara kadar bir çok eğilim hızla itibar kaybetmektedir. Bu açıdan, önümüzdeki yıllar sosyalizmin çekiciliğini arttırabileceği gibi, barbarca düzenlerin dayatılma ihtimalini de besleyebilecek toplumsal, siyasal ve ekolojik gelişmelere, hatta insanlığı yok edebilecek çılgınlıklara gebedir. Eğer yok edilmezse, insanlığın geleceği, tek tek insanların kendilerini aşan dinamiklerin bilinciyle davranabilen örgütlülüklerinin eseri olacaktır. Yaşadığımız derin kriz, bir yandan bu geleceği tahayyül ederken bir yandan o örgütlülükleri kurma imkanını veriyor."*

Ve son sözler..." *Kriz dönemleri egemen iktisat anlayışının aşılması ve giderek yenilgiye uğratılması için fırsatlar oluşturur. İlerici, yurtsever, emekten yana sosyal bilimcilerin ortaklaşa düşünme, eleştiri ve araştırma çabalarına girmeleri için kriz konjonktürü uygun bir ortam sunmaktadır. Benzer değerleri, endişeleri paylaşan tüm fikir insanları arasında kurulacak eleştirel ve yapıcı bir iletişimin yarının sömürsüz, eşitlikçi, özgür dünyasını ve Türkiyesi'ni oluşturma mücadelesine katkı yapacağını düşünüyoruz."*